

Újhartyán község nevének eredetéről

Újhartyán község képviselő testülete a **118/2010.(09.08.) sz. Képviselő-testületi határozatában** felkérte a települési német kisebbségi önkormányzatot, vizsgálja meg a község német nemzetiségi eredetű nevét.

A település német kisebbségi önkormányzata közel húsz éve ápol jó kapcsolatokat Scheiling Péter történésszel, aki maga is gyökerei révén hartyáni származású. Újhartyán község betelepítéséről írt egyetemi szakdolgozata, családfakutatással foglalkozó egyéb írásai mind ismertek a település lakossága előtt. Az ő iránymutatása, állásfoglalása községünk német nemzetiségi nevét illetően elfogadható, amennyiben a község önkormányzata kétnyelvű (német/magyar) helységnevtáblát szeretne elhelyezni a községbe bevezető utakon.

Scheiling Péter ebben a témában a következőket fogalmazta meg:

...örülök, és tetszik, hogy a falu szélét jelző táblákra a község elhelyezni kívánja a település nemzetiségi nevét. Próbálom röviden összefoglalni az idevonatkozó **nyelvészeti és névetimológiai** ismereteimet.

- Az első kiindulópont a **Magyarországi németek című térkép**, mely jelöli Újhartyánt is, ahol a nemzetiségi elnevezés **helyesen: Hartian**.

- A második vonatkozás, hogy a régebbi generációk miként nevez(het)ték, hogyan említ(het)ették községüket. Gondolom a helyiek, de Soroksáron és itt Pesten is mindenki csak **Hartyánról és nem Újhartyánról beszél**. (Ez biztosan azonos a régi sváb dialektusban is használt település elnevezéssel.) **E szerint Hartyán, németesen leírva Hartian** a megfelelő nemzetiségi elnevezés.

- A harmadik vizsgálati szempont szerint **a sváb falvak nyelvjárási elnevezése** (azaz a saját községben és a szomszédos német községekben is) 90 százalékban a magyar helységnevének svábosan kiejtett formája volt. **Sohasem használtak tükörfordítást** (legalább is én nem ismerek ilyet), mert a helységnevek, bár lehet, hogy csak puszták voltak, már jóval az ideérkezésük előtt magyarul léteztek. Pl. Leányvár nem Mädchenburg, hanem Leinwar.

(A magyarországi német helynevek között léteznek valódi német elnevezések - ezek sem tükörfordítások -, melyek sok esetben régi, középkori történelmi elnevezések: Visegrád-Plintenburg, Sopron-Ödenburg, Esztergom-Gran stb.)

Elérkezve azonban a lényeghez, a többtagú magyarországi német településnevek esetében 90 százalékban a sváb elnevezés mindig csak az utolsó rész elnémetesített formája:

Dunaharaszti-Harast, Pilisvörösvár-Werischwar, **Ceglédbercel-Berzel**, Szigetújfalu-Uiflu, Szigetszentmárton-Simmartin, Pilisszentiván-Sanktiwan, Dunabogdány-Bogdan, Dunakömlőd-Kimling, Nemesnádudvar-Nadwar, Rákoskeresztúr-Kreßtur. **Ez alapján is Hartian kellene, hogy álljon a táblán.**

A Neuhartian tükörfordítás történelmietlen lenne, amelyet valószínűleg a község német anyanyelvű lakossága soha nem is használt. Az előbb említett Szigetújfalu-Uiflu kapcsán olvastam egyszer egy cikket, ahol nagyon elmarasztalták és lehúzták az Inselneudorf tükörfordítás lehetőségét.

Az újhartyáni német kisebbségi önkormányzat javasolja a német/magyar feliratú, községünk nevét jelző táblák elhelyezését, mégpedig Újhartyán ill. **Hartian** kiírásokkal.

Német Nemzetiségi Önkormányzat
Újhartyán